

Jan i Jędrzej Śniadeccy

Jan i Jędrzej Śniadeccy byli jednymi z najwybitniejszych polskich naukowców pod koniec XVIII i na początku XIX wieku. Jędrzej był młodszym bratem Jana. Obydwaj studiowali zarówno w Polsce, jak i granicą, jednak uczyli się na różnych uczelniach i w różnych krajach. Studiowali też różne kierunki.

Jan Śniadecki był matematykiem, astronomem, fizykiem i filozofem. Po powrocie ze studiów zagranicznych został profesorem Wyższej Szkoły Koronnej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Jagielloński). Jako pierwszy wykładowca tej szkoły wykładał matematykę i astronomię po polsku, a nie po łacinie. Dzięki niemu powstało w Krakowie pierwsze nowoczesne obserwatorium astronomiczne. Również on skonstruował pierwszy polski balon, którym mogli podróżować ludzie. Dokonał tego zaledwie w rok po stworzeniu pierwszego balonu na świecie. Przez całe życie pracował nad rozwojem polskiego systemu edukacji.

Jędrzej Śniadecki interesował się naukami przyrodniczymi – był chemikiem, lekarzem i pedagogiem. Pracował jako profesor uniwersytetu i akademii medycznej w Wilnie (obecnie stolica Litwy). Jest nazywany ojcem polskiej chemii, ponieważ stworzył pierwszy nowoczesny podręcznik chemii w języku polskim. To on stworzył polskie nazwy pierwiastków i związków chemicznych np. wodór, węgiel, krzem i inne. W jednej ze swoich prac z 1808 r. opisał nowy pierwiastek – ruten o liczbie atomowej 44, ale niestety opinia międzynarodowa nie uznała tego odkrycia i za odkrywcę rutenu uważa się Karla Clausa, który swoje odkrycie opisał dopiero w 1844r.

Jędrzeja Śniadeckiego możemy też nazwać twórcą polskiej i światowej biochemii, bo to on już w 1804 r., a więc na wiele lat przed pierwszymi badaniami nad biochemią badał i opisał zdolność organizmów żywych do przemiany materii.

Jako lekarz odkrył, że światło słoneczne zapobiega krzywicy – chorobie dzieci polegającej na tym, że kości dzieci są zbyt miękkie. Obecnie wiemy, że światło słoneczne powoduje powstawanie w organizmie witaminy D, która pomaga w przyswajaniu wapnia i wzmocnieniu kości. Jędrzej Śniadecki był w stanie dojść do tych samych wniosków bez analiz krwi, tylko obserwując styl życia swoich małych podopiecznych.

Był miłośnikiem sportu i aktywności fizycznej. Pisał, że dzieci należy rozwijać nie tylko umysłowo, ale również fizycznie, bo tylko takie połączenie zapewnia zdrowie i rozwój intelektualny człowieka.

I. Po przeczytaniu tekstu proszę zaznaczyć zdania prawdziwe i fałszywe według modelu.

Model oznaczony jest cyfrą „0”

	P	F
0. Model: Jan Śniadecki był starszym bratem Jędrzeja.	X	
1. Bracia Śniadecy studiowali na różnych uczelniach te same kierunki.		
2. Bracia Śniadecy po powrocie ze studiów pracowali w tej samej uczelni.		
3. Jan Śniadecki uczył studentów matematyki po polsku.		
4. Jan Śniadecki zbudował pierwszy balon na świecie.		
5. Jan Śniadecki interesował się kilkoma dziedzinami nauki.		
6. Dzięki Jędrzejowi Śniadecy powstały polskie nazwy pierwiastków.		
7. Jędrzej Śniadecki jest oficjalnym odkrywcą rutenu.		
8. Jędrzej Śniadecki stworzył podstawy światowej biochemii.		
9. Jędrzej Śniadecki wykrył metodę leczenia jednej z chorób dziecięcych.		
10. Jędrzej Śniadecki uważał, że ważny jest tylko rozwój intelektualny dzieci.		

II. Proszę napisać plan tekstu.

0) Bracia Śniadecy jako jedni z najwybitniejszych polskich naukowców.

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....
- 4) .....
- 5) .....

III. Proszę wpisać polskie nazwy pierwiastków według symboli.

1) O	9) Hg .....
2) S	10) Si .....
3) H	11) Zn .....
4) Cu	12) Sn .....
6) Na	13) Au .....
7) Ca	14) W .....
8) K	15) Pb .....